

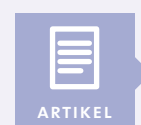
Entrustable professional activities voor het Nederlandse opleidingsplan psychiatrie

N. RÜHL, B.M. VAN HULST, B. DE LEEDE, A. OOSTERLING

- ACHTERGROND** Het vaststellen van het competentieniveau van de arts in opleiding tot specialist (aios) is gewenst vanwege de beoogde individualisering van de opleiding. Dat is lastig omdat competenties abstract zijn. Entrustable professional activities (EPA's) worden momenteel bij andere medische vervolgoopleidingen ingezet als een hulpmiddel om het competentieniveau gedurende de opleiding vast te stellen en keuzes te maken wat betreft individualisering.
- DOEL** Beschrijven van een set EPA's voor het gemeenschappelijk deel van de opleiding psychiatrie in Nederland.
- METHODE** Een selectieve literatuursearch en empirisch gestuurde ontwikkeling van EPA's middels klankbordbijeenkomsten door de werkgroep Entrustable Professional Activities.
- RESULTATEN** De werkgroep definieerde acht 'essentiële' EPA's.
- CONCLUSIE** Gebruikmakend van literatuur en klankbordbijeenkomsten is er op basis van common sense een set EPA's ontwikkeld voor het gemeenschappelijk deel van de opleiding psychiatrie in Nederland. Terwijl deze nu in het nieuwe opleidingsplan geïntegreerd dienen te worden, waren de eerste pogingen de EPA suïcidaliteitsbeoordeling bij aiossen te toetsen, succesvol.

TIJDSCHRIFT VOOR PSYCHIATRIE 61(2019)3, 194-199

TREFWOORDEN competentiegericht opleiden, entrustable professional activities, opleiding psychiatrie

In 2009 werd voor de opleiding psychiatrie in Nederland het opleidingsplan Herziening Opleiding en Onderwijs Psychiatrie (HOOP) geïntroduceerd. Sinds 2016 bestaat hiervan een herziene versie, HOOP 2.0 (Braakman e.a. 2016).

Competentiegericht opleiden

Aan de hand van de eindtermen van de opleiding worden te verwerven competenties beschreven. Een competentie is te beschouwen als een abstracte eigenschap van een persoon (Ten Cate e.a. 2015). Deze eigenschap maakt de persoon geschikt om een bepaalde taak in een bepaalde context uit te voeren. Competenties verwerft iemand door kennis, vaardigheden en passend gedrag aan te leren. Psychiaters zijn niet de enigen die hun opleidingsplan

beschrijven aan de hand van competenties. Sinds 2005 zijn alle medische vervolgoopleidingen daartoe verplicht. De psychiaters kregen dus zo hun HOOP en bijvoorbeeld de chirurgen hebben SCHERP.

Van competenties naar EPA's

Wanneer eindtermen van een opleidingsplan beschreven zijn aan de hand van competenties wordt daarmee de notie ingebouwd dat niet iedereen dezelfde opleidingsroute hoeft te doorlopen. Individuele opleidingsplannen moeten zowel in inhoud als duur kunnen variëren. Niet iedere aios heeft immers hetzelfde startpunt en niet iedereen verwerft competenties in hetzelfde tempo. Sinds juli 2014 is het door aanvullende regelgeving van het College

Geneeskundige Specialismen (CGs) mogelijk de duur van de opleiding beter af te stemmen op de individuele aios. Op elk moment kan de opleider tot verkorting of verlenging van de opleiding besluiten.

Om vast te stellen of een aios hiervoor in aanmerking komt, is het noodzakelijk het niveau van de competenties vast te stellen. Het blijkt in de praktijk echter lastig om deze abstracte eigenschappen van een persoon te meten. Een hulpmiddel is noodzakelijk.

Ten Cate (2005) ontwikkelde het concept *entrustable professional activity* (EPA). Dit betreffen in tijd af te grenzen en te observeren activiteiten die aan een opleiding toevertrouwd worden als diegene voldoende competent is.

Wat is een *entrustable professional activity*?

Waarschijnlijk kennen veel supervisors de situatie dat ze inschatten of een aios een bepaalde activiteit al zelfstandig kan uitvoeren. Neem bijvoorbeeld de rechtszitting voor een inbewaringstelling in de psychiatrische kliniek. De supervisor beoordeelt min of meer ad hoc aan de hand van eerdere observaties, vastgestelde kennis en eventueel een verkennend gesprek of de aios deze activiteit op zich kan nemen: de *entrustable professional activity* avant la lettre. Bij EPA's zoals door Ten Cate bedoeld en zoals deze bijvoorbeeld voor de opleiding psychiatrie in Australië en Nieuw Zeeland in de praktijk zijn gebracht (Jurd e.a. 2015), gaat het om een meer systematische en reproduceerbare methode. Een EPA is een te onderscheiden taak die de opleider namens de opleidingsgroep aan een bekwaame aios kan toevertrouwen. Daarmee is vastgesteld dat de voor die taak noodzakelijke competenties bij de aios aanwezig zijn (ten Cate 2013). Hiermee maakt men het competentieniveau van de aios inzichtelijk. Het verkrijgen van een bekwaamheidsverklaring betekent dat de aios die taak met supervisie achteraf mag uitvoeren: niveau 4 in **TABEL 1**; bij het aanleren van een taak is het gebruikelijk verschillende niveaus van bekwaamheid te onderscheiden (Lips e.a. 2010)

TABEL 1 Vijf bekwaamheidsniveaus bij activiteiten in opleiding tot medisch specialist

1. Activiteit niet zelf uitvoeren
2. Activiteit uitvoeren onder directe proactieve supervisie
3. Activiteit uitvoeren onder beperkte supervisie
4. Activiteit zelfstandig uitvoeren met supervisie achteraf
5. Supervisie over de activiteit aan anderen geven

AUTEURS

NIKANDER RÜHL, psychiater, GGZ inGeest, locatie De Nieuwe Valerius.

BRANKO VAN HULST, ten tijde van het schrijven van dit artikel aios psychiatrie, GGZ inGeest.

BEATRIJS DE LEEDE, onderwijskundige, Leids Universitair Medisch Centrum.

ANNE OOSTERLING, kinder- en jeugdpsychiater, Karakter, locatie Nijmegen.

Alle auteurs zijn lid van de door het Concilium Psychiatricum ingestelde werkgroep EPA.

CORRESPONDENTIEADRES

Nikander Rühl, Amstelveenseweg 589, 1081 JC Amsterdam.
E-mail: n.ruhl@ggzingeest.nl

Geen strijdige belangen meegegeeld.

Het artikel werd voor publicatie geaccepteerd op 6-2-2019.

Een opleidingsplan met EPA's

De aios kan de opleiding alleen afronden als voor elke EPA een bekwaamheidsverklaring is verworven. Het omgekeerde geldt niet: de opleiding is niet afgerond enkel door het verwerven van alle bekwaamheidsverklaringen. Het werken als medisch specialist vraagt meer dan de bekwaamheid in een aantal beroepsactiviteiten (Ten Cate e.a. 2015).

De opleider kent de bekwaamheidsverklaringen namens de hele opleidingsgroep toe. Dit vraagt naast het betrekken van meerdere beoordelaars middels gestructureerd overleg, cohesie en onderling vertrouwen in de opleidingsgroep.

Zo wordt inzichtelijk welke belangrijke en/of risicovolle taken bij de aios in goede handen zijn. In de dagelijkse praktijk leidt dit tot meer uniformiteit in supervisie, aansluitend bij de leercurve van de aios. Je kunt een parallel trekken met de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG). Daarin is vastgelegd dat hulpverleners voorbehouden handelingen mogen uitvoeren wanneer zij bevoegd én bekwaam zijn. Bevoegdheid blijkt uit een diploma; hulpverleners moeten zelf bepalen of zij bekwaam zijn. Middels een opleidingsplan met EPA's wordt de verantwoordelijkheid voor de inschatting van bekwaamheid wat betreft het verrichten van voorbehouden handelingen en andere beroepsactiviteiten mede bij de opleider en de opleidingsgroep gelegd. Hiermee wordt recht gedaan aan de opleidingssituatie en wordt een extra waarborg voor kwaliteit ingebouwd.

In de loop van de opleiding zullen aan de aios steeds meer activiteiten toevertrouwd worden. Mede op basis van de

TABEL 2 Korte omschrijving van de 8 vastgestelde *entrustable professional activities*

Titel EPA/beroepsactiviteit	Korte beschrijving van de EPA
Suïcidaliteitsbeoordeling	De bekwaamheid tot het beoordelen van een suïcidale patiënt en het maken van een plan van aanpak
Consult voeren bij een vermoeden van delier	De bekwaamheid tot het doen van een eerste psychiatrisch consult bij een patiënt met een vermoeden van een delier
Onvrijwillige opname en behandeling in de psychiatrie	De bekwaamheid tot het toepassen van dwang bij een patiënt met psychiatrische problematiek
Farmacologische behandeling van een psychotische stoornis	De bekwaamheid tot het behandelen van een patiënt met een psychotische stoornis middels psychofarmaca
Farmacologische behandeling van een stemmingsstoornis	De bekwaamheid tot het behandelen van een patiënt met een (uni- of bipolaire) stemmingsstoornis middels psychofarmaca
Werken in een multidisciplinair team	De bekwaamheid tot het samenwerken in en het leiding geven aan een multidisciplinair team
Het voeren van een systeemgesprek	De bekwaamheid tot het voeren van een gesprek met een patiënt en naasten in het kader van een psychiatrische behandeling
De therapeutische relatie bij persoonlijkheidsproblematiek	De bekwaamheid tot het opbouwen, onderhouden en beëindigen van een effectieve therapeutische relatie met een patiënt met persoonlijkheidsproblematiek

EPA's die de aios nog moet behalen, wordt het individueel opleidingsplan vorm gegeven. Met het verwerven van bekwaamheidsverklaringen, krijgt de aios steeds meer verantwoordelijkheid en zelfstandigheid. De overgang naar de status van specialist verloopt op deze manier geleidelijk, hetgeen de kwaliteit en veiligheid van de patiëntenzorg ten goede kan komen (Ten Cate e.a. 2010). In 2016 besloot het Concilium Psychiatricum dat er in navolging van andere medische vervolgopleidingen, voor de opleiding psychiatrie eveneens EPA's dienden te komen. Men besloot te kiezen voor een set van 'essentiële' EPA's die voor elke aios zouden moeten gaan gelden. Het aantal moest beperkt blijven tot ongeveer tien EPA's met het oog op de praktische toepasbaarheid. Een werkgroep kreeg opdracht deze set EPA's te ontwikkelen en draagvlak te creëren voor het werken met EPA's in de opleiding psychiatrie. De werkgroep bestaat uit psychiaters, aiossen, een manager en een onderwijskundige. In dit artikel beschrijven wij als leden van de werkgroep de door ons gehanteerde methode bij de ontwikkeling van de EPA's en de bereikte resultaten.

METHODE

De werkgroep verzamelde relevante literatuur om context te geven aan de opdracht. Voor een opleidingsplan met EPA's moet de beroepsgroep een set selecteren van essentiële, kenmerkende en/of risicovolle activiteiten waarin de aios zich gedurende de opleiding dient te bekwaamen (Ten Cate & Scheele 2015). Daar het gaat om het abstraheren

van de kern van het vak, vraagt dit een zorgvuldig en breed gedragen proces. De werkgroep nam ter voorbereiding kennis van de selectie en ontwikkeling van EPA's bij andere medische vervolgopleidingen. Tevens bestudeerden wij het huidige opleidingsplan psychiatrie en het op EPA's gebaseerde opleidingsplan van de opleiding psychiatrie in Australië en Nieuw-Zeeland.

Omdat het aantal EPA's beperkt moest blijven, besloot de werkgroep de schaalgrootte van de EPA's zo te kiezen dat elke EPA samengesteld is uit beperktere deeltaken en dat integratie daarvan vereist is.

Op basis van interviews met beroepsgeenoten over hun dagelijkse activiteiten selecteerde de werkgroep voor psychiaters specifieke beroepsactiviteiten en groepeerde deze activiteiten rond thema's. Bij elk thema kozen we een activiteit die enerzijds voldoende reikwijdte had en anderzijds voldoende concreet en in tijd af te grenzen was. Daarom kozen wij ervoor een aantal activiteiten te beschrijven in relatie tot een diagnostische categorie. Bij dit proces gebruikten wij inbreng vanuit klankbordbijeenkomsten, een discussiebijeenkomst in het Voorjaarscongres van 2017 en het Forum Educatorium. Tijdens de selectie werd duidelijk dat er overeenstemming was over het niet opnemen van EPA's in de trant van 'Het uitvoeren van een cognitieve gedragstherapie' in de verplichte set. Psychotherapeutische kennis, vaardigheden en attitude zijn echter wel essentieel bij het uitvoeren van veel beroepsactiviteiten van de psychiater. Daarom betrokken we een afvaardiging van de afdeling psychotherapie van

FIGUUR 1 Omschrijving van entrustable professional activity suïcidaliteitsbeoordeling

Titel EPA	Suïcidaliteitsbeoordeling
<i>Omschrijving EPA</i>	De bekwaamheid tot het beoordelen van een suïcidale patiënt en het maken van een plan van aanpak.
<i>Specificaties en beperkingen</i>	Binnen deze EPA valt: - Aannemen en verhelderen van de consultvraag - Verwerven van anamnestiche en hetero-anamnestiche informatie - Uitvoeren van het psychiatrisch onderzoek - Opstellen van de differentiaal diagnose - Opstellen, overbrengen en borgen van een plan van aanpak - Zorgdragen voor voorlichting en instructie aan team, patiënt en naasten Binnen deze EPA valt NIET: - Beoordelen van een patiënt t/m 16 jaar - Beoordeling t.b.v. juridisch kader - Behandelen van onderliggende pathologie
<i>Relatie tot de algemene competenties</i>	Bij deze EPA komen alle 7 CANMEDS competenties aan bod. Bij de informatiebronnen wordt aangegeven hoe deze getoetst worden.
<i>Vereiste Kennis, Vaardigheden en Gedrag om deze EPA uit te voeren</i>	- De aios heeft kennis van geldende richtlijnen en past deze toe - De aios heeft kennis van en indiceert volgens wettelijke kaders - De aios schat de veiligheid in en neemt passende maatregelen - De aios trieert en verheldert de consultvraag bij aanmelding - De aios maakt contact met een niet-coöperatieve patiënt - De aios verzamelt (systemische) informatie en stelt een adequate status mentalis vast om tot een psychiatrische structuurdiagnose te komen inclusief risico- en beschermende factoren - De aios herkent systemische dynamiek en handelt daar naar - De aios doet een risicotaxatie en maakt hierbij beleid, inclusief het maken van een veiligheidsplan - De aios realiseert continuïteit van zorg (overdracht en vervolgbehandeling)
<i>Informatiebronnen om de voortgang te evalueren</i>	- (Live) supervisie geborgd in KPB's, waarbij het aanbeveling verdient specifieke aspecten te laten beoordelen (bijvoorbeeld: communicatie, taxatie en verslaglegging) - Minimaal 3 verschillende beoordelaars
<i>Geschatte fase van de opleiding/stage waarop niveau 4 moet worden bereikt</i>	Deze EPA wordt in het algemene deel van de opleiding behaald. In de verschillende aandachtsgebieden kan aandacht worden besteed aan specifieke doelgroepen.
<i>Gevolgen van het toewijzingsbesluit EPA voor de aios</i>	De aios kan zelfstandig, met enkel terugkoppeling aan de supervisor achteraf, een suïcidale patiënt beoordelen en een plan van aanpak maken.
<i>Expiratie</i>	De EPA expireert als er gedurende 5 jaar geen suïcidaliteitsbeoordelingen meer zijn gedaan.

de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie bij de formulering en integratie van deze competenties in de geselecteerde EPA's.

Op beperkte schaal werd een eerste pilot uitgevoerd met een van de in concept ontwikkelde EPA's in het Vrije Universiteit medisch centrum.

RESULTATEN

Selectie en formulering van de EPA's

De werkgroep kwam in 2018 tot een selectie van 8 essentiële EPA's die elke aios moet behalen (zie **TABEL 2**).

Bij de formulering van de EPA's heeft de werkgroep gebruik-

gemaakt van het sjabloon uit de 'Handreiking Opleidingsplan gebaseerd op EPA's' ontwikkeld vanuit het project Individualisering Opleidingsduur van de Federatie Medisch Specialisten (FMS). Zie voor een voorbeeld **FIGUUR 1** met de EPA suïcidaliteitsbeoordeling.

Voor het behalen van een EPA zijn meerdere stages nodig. Een beroepsactiviteit wordt doorgaans in verschillende settings uitgevoerd en moet dus ook in verschillende settings worden aangeleerd. Zo worden ook feedbackmomenten en toetsing door meerdere leden van de opleidingsgroep mogelijk.

De werkgroep stelt dus geen model voor met een vaste en exclusieve koppeling tussen een stage en een EPA zoals men

dat in Australië en Nieuw Zeeland heeft gedaan. Zonder vaste koppeling lijkt individualisering ook beter gefaciliteerd te kunnen worden.

Een eerste pilot

Bij een eerste kleine pilot werd ervaring opgedaan met de EPA suïcidaliteitsbeoordeling in het Vrije Universiteit medisch centrum. De betrokken aiossen ervoeren dat ze zich veel gerichtter dan eerder doelen stelden en bewuster omgingen met het verwerven van kennis en vaardigheden passend bij de EPA suïcidaliteitsbeoordeling.

Op grond van de ervaringen in deze eerste pilot ontstond het besef dat er een handleiding voor opleiden met EPA's ontwikkeld diende te worden. Hiervan is momenteel een werkversie beschikbaar. Tevens bleek er behoefte aan een aangepaste versie van de formulieren voor korte praktijkbeoordelingen. Deze zijn momenteel in het elektronisch portfolio van de aios beschikbaar.

DISCUSSIE

Uitkomst

De werkgroep is erin geslaagd met gebruik van literatuur en input vanuit de beroepsgroep een set EPA's te ontwikkelen voor de opleiding psychiatrie in Nederland.

Beperkingen

De werkwijze van de werkgroep is niet systematisch gedocumenteerd.

De werkgroep heeft pas recent kennisgenomen van de selectie van EPA's die Young e.a. (2018) voor de Verenigde Staten hebben gemaakt. Men heeft daar een selectie van 10 EPA's gemaakt. Zij beschrijven hun werkwijze systematisch en deden o.a. een Delphi-studie gericht op de inhoudsvaliditeit van de EPA's. Zij stellen hun werkwijze expliciet ten

voorbeeld aan anderen. Overigens is de overeenkomst tussen de set van Young en de door de werkgroep ontwikkelde set opvallend. Verschil met de Nederlandse selectie is dat men er in de Verenigde Staten voor gekozen heeft om geen specifieke stoornis te noemen in de EPA's.

De beschreven pilot is beperkt van opzet en de data zijn niet gesystematiseerd vergaard.

Er zijn nu 8 EPA's ontwikkeld ten behoeve van de opleiding psychiatrie, maar deze EPA's maken nog geen onderdeel uit van het huidige landelijk opleidingsplan.

De toekomst

De door de werkgroep ontwikkelde set EPA's wordt momenteel in de praktijk verder getest. Daarvoor zijn in het elektronisch portfolio behalve de aangepaste formulieren voor de korte praktijkbeoordelingen, aangepaste formulieren voor de voortgangsgesprekken opgenomen. In verschillende opleidingsinstellingen wordt onderzocht welke eisen gesteld moeten worden aan de toetsinstrumenten en op welke manier gestructureerd overleg en bekwaam verklaren in de opleidingsgroep plaats moet vinden.

Begin 2018 is aanvang gemaakt met het maken van een nieuw opleidingsplan met EPA's voor de opleiding psychiatrie. Tijdens het ontwikkelen dient bepaald te worden welke wijzigingen of aanvullingen de huidige set behoeft.

CONCLUSIE

Er is een set EPA's ontwikkeld voor de opleiding psychiatrie in Nederland. Een eerste stap voor het ontwikkelen van een Nederlands opleidingsplan psychiatrie met EPA's is gezet.

 Prof. dr. Indira Tendolkar gaf kritisch commentaar op het manuscript van dit artikel.

LITERATUUR

- Braakman M, Breuning L, Sevinga R, Smeets-Janssen M, Tendolkar I, Troost P, e.a. Tweede Herziening Opleiding en Onderwijs Psychiatrie. Utrecht: De Tijdstroom; 2016.
- Cate OTJ ten. Entrustability of professional activities and competency-based training. Medical Education 2005; 39: 1176-7.
- Cate OTJ ten, Snell L, Carraccio C. Medical competence: The interplay between individual ability and the health care environment. Medical Teacher 2010; 32: 669-75.
- Cate OTJ ten. Nuts and bolts of entrustable professional activities. J Grad Med Educ 2013; 5: 157-8.
- Cate OTJ ten, Scheele F. Handreiking Opleidingsplan gebaseerd op EPA's. Utrecht: Federatie Medisch Specialisten; 2015.
- Cate OTJ ten, Chen HC, Hoff RG, Peters H, Bok H, van der Schaaf M. Curriculum development for the workplace using entrustable professional activities (EPAs): AMEE Guide No. 99. Med Teach 2015; 37: 983-1002.
- Jurd S, de Beer W, Aimer M, Fletcher S, Halley E, Schapper C, e.a. Introducing a competency based fellowship programme for psychiatry in Australia and New Zealand. Australas Psychiatry 2015; 23: 699-705.
- Lips JP, Scheele F, Dijksterhuis MGK, Westerman M, ten Cate OTJ. Richtlijn bekwaamverklaringen in de specialistenopleiding. Tijdschrift voor Medisch Onderwijs 2010; 29 (Suppl 2): 53-72.

- Young JQ, Hasser C, Hung E, Kusz M, O'Sullivan PS, Stewart C, e.a. Developing end-of-training entrustable professional activities for psychiatry: results and methodological lessons. *Acad Med* 2018; 93:1048-54.

SUMMARY

Entrustable professional activities for a curricular framework for psychiatry in the Netherlands

N. RÜHL, B.M. VAN HULST, B. DE LEEDE, A. OOSTERLING

- BACKGROUND** Milestones describing the trajectory from medical student to specialist are needed to tailor the training. This is challenging because competencies are abstract constructs. Entrustable professional activities (EPAs) can be a helpful framework to define milestones and to individualize the training experience.
- AIM** To describe EPAs for the common part of the curricular framework in psychiatry in the Netherlands.
- METHOD** A selective literature review and description of the activities of the EPA Working Group.
- RESULTS** The Working Group has preliminarily identified eight 'essential' EPAs.
- CONCLUSION** EPAs for the common part of the future curricular framework for psychiatry in the Netherlands are described. Progress has to be made in the development of this curricular framework for psychiatry with inclusion of these EPAs.

TIJDSCHRIFT VOOR PSYCHIATRIE 61(2019)3, 194-199

KEY WORDS competency based education, entrustable professional activities, psychiatry residency program